

Rapportage informatieronde coalitievorming Olst-Wijhe

Piet van Dijk, 16 april 2018

Verkiezingen

Op 21 maart vonden in ons land gemeenteraadsverkiezingen plaats. Zo ook in de gemeente Olst-Wijhe. Gemeentebelangen Olst-Wijhe is daarbij qua stemmenaantal de grootste partij geworden en heeft derhalve het initiatief genomen om te komen tot een nieuw coalitieakkoord.

Opdrachtformulering

De lijsttrekker van Gemeentebelangen heeft mij gevraagd te onderzoeken met welke partijen een stabiele coalitie kan worden gevormd om Olst-Wijhe de komende vier jaar met voldoende draagvlak te kunnen besturen en aanbevelingen mee te geven voor het vervolgtraject van de formatie.

Werkwijze

Na een gezamenlijke startbijeenkomst op 3 april waarin afspraken gemaakt zijn over het te volgen proces hebben op 6 en 7 april 2018 de verkennende gesprekken plaatsgevonden met delegaties van de zes partijen afzonderlijk.

In deze gesprekken zijn naast de duiding van de verkiezingsuitslag vragen aan de orde geweest wat de fracties als belangrijkste opgaven voor de komende raadsperiode zien en wat dit betekent voor de eerstvolgende stappen richting een bestuurlijk akkoord.

Daarbij is uitdrukkelijk ook stil gestaan bij de vraag of en hoe gewerkt moet worden aan een te sluiten raadsbreed akkoord, waaraan raadsfracties hun fiat kunnen geven. Dit, al dan niet, naast een coalitieakkoord.

Afgesproken is de rapportage zaterdag 21 april zal worden gepresenteerd.

Dit zal tevens het startpunt zijn van de formatiebesprekingen.

Na het aanvaarden van de opdracht is nog een kort overleg geweest met de heer Strien (burgemeester) en de heer Zielhuis (gemeentesecretaris). Dit heeft een goede bijdrage geleverd aan het beeld van de politiek/bestuurlijke situatie van de gemeente Olst-Wijhe.

De gevoerde gesprekken hadden alle een prettig, open en constructief karakter. De delegaties waren bereid om op korte termijn het gesprek aan te gaan en de aanwezige vertegenwoordigers gaven er allen blijk van zich goed te hebben voorbereid. Dat is erg op prijs gesteld en komt overeen met het beeld dat in het hiervoor genoemde gesprek met de burgemeester en gemeentesecretaris is geschetst.

Eerste analyse verkiezingsuitslag

De uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen van 21 maart 2018 betekende een verandering in het politieke landschap in Olst-Wijhe. Gemeentebelangen, VVD en Groen Links wonnen stemmen. Groen Links kwam als nieuwe partij in de raad. De coalitie van CDA-Gemeentebelangen-VVD had 11 zetels en behoudt deze, waarbij Gemeentebelangen de grootse partij is geworden. De overige partijen hebben stemmen verloren.

De verkiezingsuitslag heeft de volgende verandering gebracht.

Partij	Aantal zetels 2018	Aantal stemmen 2018
Gemeentebelangen Olst-Wijhe	4 (gelijk)	2.099 (+ 236)
CDA	4 (gelijk)	1.975 (- 67)
VVD	3 (gelijk)	1.323 (+ 83)
PvdA	2 (- 1)	1.180 (- 460)
Groen Links	2 (+ 2)	1.045 (+ 1.045)
D66	2 (- 1)	849 (- 401)

Geen van de partijen heeft in de gesprekken een minderheidscoalitie als optie genoemd. Daarom ga ik in deze rapportage uit van de vorming van een coalitie met een meerderheid in de gemeenteraad. Uitgaande van deze meerderheid (minimaal 9 zetels) zal een nieuwe coalitie uit ten minste drie partijen moeten bestaan.

Zuiver mathematisch beschouwd zijn de volgende combinaties met drie partijen mogelijk:

GB-CDA-VVD: 11 zetels

GB-CDA-PvdA: 10 zetels

GB-CDA-D66: 10 zetels

GB-CDA-GL: 10 zetels

GB-VVD-GL: 9 zetels

GB-VVD-PvdA: 9 zetels

GB-VVD-D66: 9 zetels

CDA-VVD-GL: 9 zetels

CDA-VVD-PvdA: 9 zetels

CDA-VVD-D66: 9 zetels

Daarnaast zijn er diverse combinaties denkbaar met vier partijen of varianten met vijf of alle fracties.

Uitgangspunten

De globale uitgangspunten die ik gelet op de opdracht bij de coalitievorming heb gehanteerd zijn:

- De onderlinge inhoudelijk en programmatische verbindingen
- Investeren in bestendiging van de bestaande constructieve verhoudingen
- Voldoende mate van onderling vertrouwen
- Een coalitiesamenstelling waarin de verkiezingsuitslag tot uitdrukking komt
- Een daadkrachtige en stabiele coalitie met voldoende draagvlak in de raad

Duiding uitslag

Op de vraag naar de duiding van de uitslag geven de meeste partijen aan dat het landelijke beeld in grote mate overeenkomt met de uitslag van de verkiezingen in OIst-Wijhe. Daarnaast geven de meeste partijen aan dat er kennelijk draagvlak is voor de huidige coalitie en dat deze coalitie voor de bestuurlijke verantwoordelijkheid die ze de afgelopen periode heeft gedragen is beloond, of negatief geformuleerd: daarop niet is afgestraft. De PvdA ziet de verschuiving van het zetelaantal vooral als signaal dat de kiezer een meer progressief beleid wil zien. Voor alle fracties is de meest opvallende verschuiving de komst van GL met 2 zetels in de raad.

Voor de meeste partijen geldt dat de uitslag op zichzelf geen aanleiding vormt om de samenstelling van de coalitie te wijzigen.

Gemeentebelangen, CDA en VVD kiezen voor voortzetting van de huidige coalitie (CDA, Gemeentebelangen en VVD). De verkiezingsuitslag maakt dat de huidige coalitie haar meerderheid in de raad heeft behouden. Het aantal uitgebrachte stemmen op deze coalitie is in totaal toegenomen. De huidige coalitiepartijen geven echter alle aan dat een uitbreiding met D66 wat hun betreft bespreekbaar is gezien de programmatische overeenkomsten.

De PvdA heeft een voorkeur voor een links college, bestaande uit Groen Links-D66-PvdA, aangevuld met GB of CDA. Hiervoor is er echter bij de meeste andere partijen geen draagvlak.

Groen Links kiest het liefst voor een centrum-linkse combinatie, bestaande uit Groen Links, CDA en Gemeentebelangen. Ook voor deze combinatie is geen meerderheid te vinden.

Raadsbreed akkoord

Vrijwel alle partijen willen onderzoeken of het sluiten van een raadsbreed akkoord tot de mogelijkheden behoort. Uit de gesprekken met de delegaties is echter gebleken dat er geen werkbare meerderheid is die het formatieproces daarmee wil beginnen.

Enkele partijen binnen de bestaande coalitie geven er meer expliciet de voorkeur aan om te starten met onderhandelingen gericht op het formuleren van een zogenaamd basisakkoord tussen de huidige coalitiepartners. Daarbij zien zij graag D66 betrokken worden. Alle drie bestaande coalitiepartijen houden de mogelijke samenwerking met D66 in een coalitie graag open.

Voor de PvdA heeft een raadsbreed akkoord niet de voorkeur. Zij duiden ook het belang van goede oppositie in de raad.

Om een goed beeld te krijgen van waar partijen de accenten leggen is aan alle delegaties gevraagd welke de belangrijkste opgaven zijn voor de komende jaren.

Daaruit is naar voren gekomen dat er veel overeenstemming is over de thema's, maar er wel verschillen zijn in de aanpak en de mate van detaillering. Een beperkt aantal fracties hanteert daarbij soms een sterk instrumentele benadering. Deze mate van detaillering en instrumentele benadering

kunnen een voortvarend onderhandelingsproces dat gericht is op de vorming van een akkoord op hoofdlijnen hinderen.

Advies

Op basis van de gevoerde gesprekken kom ik tot de conclusie dat voortzetting van de bestaande coalitie van GB, CDA en VVD aangevuld met D66 het meest aansluit bij de eerder genoemde uitgangspunten. Een dergelijke coalitie heeft een stabiele meerderheid, een breed draagvlak in de raad, voldoende programmatische verbinding en er is een voldoende mate van onderling vertrouwen. Tussen deze partijen kan een akkoord op hoofdlijnen worden gesloten dat de raad ruimte biedt voor nadere invulling.

De relatief grote mate van programmatische overeenstemming biedt een goede basis om aan te nemen dat bij onvoorziene omstandigheden snel een gezamenlijke lijn kan worden gevonden. Van een akkoord op hoofdlijnen tussen deze partijen kan in tweede instantie wellicht ook tot een raadsbreed akkoord worden gekomen.

Vervolg formatieproces

Ik adviseer de bovengenoemde partijen na deze informatieronde zo spoedig mogelijk te starten met besprekingen om te komen tot een coalitieakkoord op hoofdlijnen.

Een externe procesbegeleider kan dat de totstandkoming daarvan bespoedigen.

Met ambtelijke ondersteuning en procesbegeleiding kan gewerkt worden aan dit akkoord, vervolgens zal de portefeuillevverdeling moeten worden ingevuld en tenslotte de personele invulling.

Op grond van de Informatieronde zou ik willen adviseren om te werken met een beperkt aantal kernthema's.

De brief van de gemeentesecretaris geeft veel inhoudelijke input voor het formatieproces en zal daar zeer nadrukkelijk bij betrokken kunnen worden.

Tenslotte

Ik heb tijdens de informatieronde gemerkt dat er een constructief politiek klimaat heerst in de gemeente Olst-Wijhe. Ik gun een voorzetting van dat klimaat en hoop daar een geringe bijdrage aan te hebben kunnen leveren. Ik heb het graag gedaan en wens u veel succes bij het maken van keuzes voor de toekomst van uw mooie gemeente!

Tenslotte wil ik Gerard Luijmes dank zeggen voor de uiterst prettige samenwerking en ondersteuning die hij me heeft gegeven bij de uitvoering van mijn opdracht. Zonder hem was het niet gelukt!

Allen veel succes gewenst!

Met hartelijke groet,

Piet van Dijk

Bijlage

Belangrijkste opgaven voor de komende jaren

In de gesprekken met de onderhandelingsdelegaties van de zes partijen zijn de onderstaande aandachtspunten genoemd als belangrijkste opgaven voor de komende vier jaar.

Gemeentebelangen Olst-Wijhe

- Het vermarkten van Olst-Wijhe op het gebied van recreatie en toerisme
- Doelstellingen op het gebied van de bijstand: 25% minder mensen in de bijstand
- Duurzaamheid: energietransitie naar duurzame energie; grootschalige energieopwekking in onze gemeente toepassen wanneer inwoners/bedrijven voor 100% eigenaar zijn en de winst toekomt aan eigen inwoners/bedrijven
- Opstellen omgevingsvisie
- Vernieuwing in de verhouding tussen raad en inwoners: de gemeente moet meer het dialoog met de inwoners aangaan; verkleinen van de afstand tussen inwoners en gemeentepolitiek
- Aandacht voor veiligheid en handhaving; integrale aanpak van alle betrokkenen.
- Onderwijshuisvesting. Clustering. Kijken naar de leefbaarheid in de kernen. Vooral de rol van de gemeente oppakken: gaat over gebouwen en verkeersveiligheid rond scholen
- Deregulering. Ruimte in de regels zoeken; uitgangspunt: ja, mits gedachte
- Bouwen voor jong en oud. Ook in de kleine kernen; diversiteit; experimenten aangaan
- Ondersteuning door de gemeente in continuering van tradities, gemeenschapscohesie en cultuur: bijv. dorps- en tentfeesten, evenementen

CDA

- Energietransitie: tegengaan van CO2 uitstoot; voldoende draagvlak bij ontwikkelingen op het gebied van energieopwekking en opslag; energiekansenkaart
- Onderwijshuisvesting: vooral de rol van de gemeente oppakken: gaat over gebouwen en verkeersveiligheid rond scholen; modern, goed en toekomstgericht onderwijs is van belang, ouders moeten kunnen kiezen voor een school die aansluit bij hun levensovertuiging
- Sociaal domein/inclusieve samenleving; werken aan een samenleving waarin iedereen maatschappelijk actief is. open staan voor experimenten met het basisinkomen; de menselijke maat staat bij maatschappelijke ondersteuning voorop
- Landelijk gebied; sterk maken voor boeren die met oog voor dierenwelzijn, volksgezondheid en een duurzame leefomgeving wil innoveren; verbindend ondernemen waarbij inwoners, toeristen of ondernemers op een vernieuwende manier kennismaken of meedoen in een agrarische setting; het doel is een vitale agrarische sector in een gezonde omgeving
- Recreatie en toerisme; steunen van initiatieven die Olst-Wijhe beter op de kaart zetten; ondersteunen van samenwerking en initiatieven voor een betere verbinding tussen de IJssel en de woonkernen
- Omgevingsvisie; een aantal initiatieven in de komende jaren voortzetten; benutten van de Omgevingswet voor maatwerk, ruimte voor variëteit en maatschappelijk initiatief

VVD

- Plan van aanpak uitvoering structuurvisie: het is van belang om het plan van aanpak vast te stellen.
- Verkeerssituatie in Olst is een belangrijke opgave
- De invoering van de Omgevingswet
- Vitaal platteland, met specifieke portefeuillehouder, die het best past bij de portefeuille economie. Aandachtspunten zijn: landbouw als belangrijke economische pijler, voorzieningen, kleine kernen, Kracht van Salland.
- Meekoppelkansen Hoogwaterbeschermingsplan benutten
- Energievisie: om te bouwen tot een doe-agenda
- Met partners streven om alle kernen en buurtschappen energieneutraal te maken
- Asbestdaken bij voorkeur vervangen door zonnepanelen
- Onderwijshuisvesting: dient toekomstbestendig te zijn; voorstander van clustering in de kernen Olst en Wijhe. Wellicht voor de locatie Boerhaar (tijdelijk) een uitzondering maken. Zelfstandige locatie in Wesepe en Welsum.
- Lokale economie versterken: investeren in de vrijetijdssector, Cittaslow keurmerk en vermarkten van de IJssellinie.
- Sociale infrastructuur versterken: bestuurskracht verenigingsleven (faciliteren Sportplatform en KCOW) en opstellen sociale netwerkkaart (inzicht en kennis en kunde van de inwoners)

- Sociaal domein gericht op werk en meedoen/wederkerigheid
- Sluitende meerjarenbegroting als uitgangspunt; geen reden tot wijziging huidige financiële beleid

PvdA

- Sociaal domein/inclusieve samenleving. Steun aan hen die het nodig hebben. Ruimhartig minimabeleid. In de vorige coalitie is het minimabeleid strenger geworden. De menselijke maat is leidend in ons bijstandsbeleid. Proef met het basisinkomen. Ontschotting van het budget sociaal domein is onbespreekbaar.
- Duurzaamheid. Lokale klimaat-doe-agenda opstellen. Vitensgelden daarvoor beschikbaar stellen. Uiteindelijk naar energieneutrale kernen. Uiteindelijk toewerken naar klimaatneutrale kernen. Windmolens in de eigen gemeente. Opbrengsten dienen terug te vloeien aan de gemeenschap van Olst-Wijhe.
- Aanpak woningbouw. Voldoende en beschikbare sociale huurwoningen voor alle doelgroepen van de sociale huur. Beschikbare woningen voor starters. Versneld bouwen van kleinere (tijdelijke) woningen. Hierover afspraken met SallandWonen.
- Duurzame landbouw. Niet meewerken aan de realisatie van megastallen in Olst-Wijhe. Adviezen van de GGD over gezondheid moeten leidend zijn.

Groen Links

- Plan voor de energietransitie met concrete doelstellingen; windmolens op vijf locaties (minimaal één locatie gerealiseerd aan het einde van de raadsperiode; minimaal drie windmolens in 2021)), ook op andere locaties (dan Noordmanshoek) inzetten op zonnepanelenvelden.
- Proef starten voor een basisinkomen. Er zijn voorbeelden in Nederland. Ook het effect bekijken en bij positieve ervaring de proef voortzetten.
- Het opstellen van een voedselvisie door de gemeente (voedseltransitie); uitgangspunt is lokaal produceren en consumeren. Motief is: sparen op energie en transportbewegingen. Overleg met agrarische bedrijven en supermarkten.
- Regulier beleid loopt door. Integrale omgevingsvisie van belang geacht. Uitgangspunt bij ontwikkelingen: ja, mitsgedachte. Creativiteit van de gemeenschap van belang.
- Onderwijshuisvesting: Het zwaartepunt van de besluitvorming ligt bij de schoolbesturen. Grote scholen niet per se nodig. De locatiekeuze is ook van belang; uitgangspunt in of nabij een grote kern.

D66

- Gezondheid (fysieke of geestelijke) als waarde nemen en daarop alle beleidskaders toetsen. Bijv. ontwikkelingen platteland, huisvesting onderwijs, inclusieve samenleving: gaat dit ten koste van gezondheid?; voorkomt het eenzaamheid?; komt het tegemoet aan de samenleving? In standhouden paasvuren: afweging: ongezondheid versus: sociale gezondheid: waar kies je voor?
- Omgevingsvisie en tijdige uitvoering van de wet; voorstander van verruiming van planologische mogelijkheden (ontwikkelingsplanologie) en pleiten daarom voor een vlotte doorvertaling in de bestemmingsplannen die op de leest van de Omgevingswet geschoeid moeten worden; voorstander van de ja, mits gedachte;
- Bij besluitvorming meer bewust zijn dat je voor langere tijd een besluit neemt, maar dat een besluit een tijdelijk karakter heeft: erken de tijdelijkheid en kom van daaruit tot andere oplossingen). Voorbeelden: huisvesting voor mantelzorgers en ouders: tijdelijke huisvesting.
- Integrale aanpak in het sociale domein; integrale aanpak met één plan, één gezin, één budget.